

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

-

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue antaa seuraavan lausunnon:

Hallituksen esityksen mukaan korvaus toimeentulotuesta, 63 §, siirrettäisiin osaksi hyvinvointialueiden rahoitusta (HE s. 173). Siirrettävä summa perustuu arvioon ja tulee varmistaa, että tämän siirron myötä vaikutus hyvinvointialueen talouteen ei ole negatiivinen.

Hallituksen esityksen mukaan kunnille maksetusta korvauksesta vastaanottoon varautumisesta luovuttaisiin (HE s. 174). Kunta on voinut hakea korvauksia esim. vuokran, sähkön, kotivakuutuksen ja välttämättömät kalustamiskulut. Toisessa kohtaa esitystä on todettu, että hyvinvointialueen tulisi jatkossakin osallistua yhteistyössä kunnan kanssa kotoutumislain 44 §:n mukaisesti kuntapaikalle ohjattavan pakolaisen vastaanottoon siltä osin, kuin vastaanotto edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita (HE s. 108). Esityksessä ei ole kuitenkaan otettu kantaa siihen, kuka jatkossa huolehtii vastaanottoon liittyvistä asuntoon liittyvistä kustannuksista. Esityksessä tulisi selventää, kuuluuko asunnon varustaminen edelleen kunnan vastuulle. Mikäli se siirtyisi hyvinvointialueen vastuulle, tulisi tämä huomioida hyvinvointialueen rahoituksessa.

Ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista on maksettu hyvinvointialueille korvausta toteutuneiden kustannusten perusteella. Hallituksen esityksen (HE s. 174) mukaan korvauksesta luovuttaisiin ja rahoitus siirrettäisiin osaksi hyvinvointialueiden rahoitusta. Esityksessä on todettu, että korvauksia on maksettu hyvinvointialueille vuosina 2023–2025 vuodessa 260 000–930 000 €. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on yksi eniten korvauksia saaneista hyvinvointialueista. Koska

kustannusten hakemisen hakuaika on kaksi vuotta, tulee ihmiskaupan uhrien palveluiden rahoituksen määrittelyssä ottaa huomioon, että vuosien 2024 ja 2025 toteutuneet kustannukset eivät ole vielä kaikilta osin selvillä.

Hyvinvointialue järjestää ihmiskaupan uhrien mielenterveys- ja päihdehoidon sekä ostopalveluina että omana tuotantona. Hoito on usein vaativaa ja edellyttää koordinointia ja moniammatillista yhteistyötä sekä traumaspesifiä osaamista. Asiakasmääriä on vaikeaa ennakoida etukäteen, ja asiakkaiden tarpeen ovat moninaisia ja vaihtelevia.

Ihmiskauppa on ilmiönä alueellisesti epätasaisesti jakautunut, ja yksittäiselle hyvinvointialueelle voi tulla lyhyessä ajassa useita asiakkuuksia samaan rikoskokonaisuuteen liittyen. Valtion korvauksilla on ollut keskeinen merkitys ihmiskaupan uhrien auttamisessa ja tilanteiden vakauttamisessa, mikä usein on edellytys myös rikosprosessien etenemiselle. Toiminnalla on suora yhteys asiakkaiden turvallisuuteen ja heidän kykyynsä olla yhteistyössä poliisin ja oikeuslaitoksen kanssa. Toiminnalla on välillisesti vaikutusta myös harmaan talouden ja vakavan rikollisuuden torjuntaan.

Ihmiskaupan uhrien lukumäärä on kasvanut Länsi-Uudellamaalla vuosittain, minkä vuoksi tosiasiallisten kustannusten tulevaa tasoa on vaikeaa ennakoida aiempien vuosien kustannusten perusteella. Aiemmin arvioidut kustannukset eivät ole vastanneet tosiasiallisia kustannuksia, joita hyvinvointialueille on syntynyt ihmiskaupan uhreille tarjotuista palveluista. Valtion korvauksia ei ole haettu vuosittain, vaan noin joka toinen vuosi.

Valtion korvauksilla on pystytty tukemaan myös lapsena ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä niin, että heidän tilanteensa on vakautunut ilman muita laajempia tukitoimia. Tämä koskee myös Suomessa lapsena ihmiskaupan uhreiksi joutuneita. Lisäksi hyvinvointialueilla on käynnissä ja suunnitteilla yhteistyötä muun muassa Lupa- ja valvontaviraston kanssa alaikäisten uhrien tunnistamiseksi ja auttamiseksi. Työ vaarantuu, mikäli hyvinvointialueen käytettävissä olevat voimavarat heikkenevät.

Hyvinvointialueella tunnistetaan ihmiskaupan uhreja riippumatta siitä, ovatko he auttamisjärjestelmän asiakkaita tai valtion korvausten piirissä. Kaikista asiakkaista ei myöskään haeta korvauksia. Hyvinvointialueella hoidetaan myös ihmiskaupan uhreja, joilla ei ole ajankohtaista tarvetta saada auttamistoimia ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä, vaan hyvinvointialueen peruspalvelut ovat riittäviä.

Ihmiskaupan uhriksi joutuneiden asiakkaiden hoito on usein pitkäkestoista, moniammatillista ja erityistä asiantuntemusta vaativaa, ja siihen liittyy korostuneita turvallisuus-, tietosuoja- ja luottamuskysymyksiä. Mikäli ihmiskaupan uhreille järjestetyistä palveluista ei enää makseta valtion korvauksia, hyvinvointialueiden rahoituksessa on huomioitava toiminnan todelliset kustannukset, jotta uhrien toipuminen ja rikosvastuun toteutuminen eivät vaarannu.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

-

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

-

Muut huomiot

-

Talala Sanna-Mari

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - vt. palvelualuejohtaja, yhteiset sosiaali- ja terveysterveystoimet Anu Mustakari-Ilovuori 10.2.2026 § 5